

Tătar împotriva României – nr. 67021/01

Hotărârea din 27.01.2009 [Secția a III-a]

Art. 8

Art. 8 § 1

Respectarea vieții de familie

Respectarea vieții private

Neîndeplinirea de către stat a obligațiilor de informare a publicului și de evaluare a riscurilor și consecințelor în cazul utilizării unui procedeu industrial periculos:
încălcare

În fapt: Reclamanții aveau domiciliul, la momentul faptelor, în orașul Baia Mare, într-un cartier situat aproape de uzina de extracție și de iazul Săsar, elemente ale exploatării miniere a societății *Aurul*, care folosea o tehnologie de extracție a aurului și argintului care presupunea dizolvarea în cianură de sodiu. Un studiu de impact asupra mediului, condiție pentru obținerea autorizației de mediu, a fost realizat în 1993. Baia Mare era descrisă ca oraș industrial poluat, ca urmare a unei activități industriale intense, în special în domeniul minier. În cadrul analizei efectelor cianurii de sodiu asupra sănătății oamenilor, autorii studiului nu au identificat niciun risc de otrăvire, cu condiția ca exploatarea să se desfășoare conform standardelor și în lipsa accidentelor, dar își exprimau dubiile cu privire la impactul acestei tehnologii asupra mediului. Concluziile specialiștilor institutului se bazau pe avantajele economice și sociale menționate și pe faptul că activitatea în cauză putea influența „în mod semnificativ caracteristicile actuale ale regiunii”. În 1998, Ministerul Muncii și Ministerul Sănătății au autorizat societatea *Aurul* să utilizeze cianura de sodiu, precum și alte substanțe chimice în procesul tehnologic de extracție. În 1999, Primăria Baia Mare a autorizat funcționarea exploatării sub rezerva obținerii unei autorizații de mediu privind funcționarea, care a fost emisă în 1999, dată la care societatea *Aurul* a început oficial activitatea de exploatare. Copiile a două procese-verbale, din noiembrie 1999 și din decembrie 1999, privind dezbaterile publice referitoare la autorizația de funcționare, au fost depuse la dosar. În cursul primei dezbateri, au fost adresate întrebări legate de pericolul utilizării tehnologiei în cauză asupra mediului, cât și asupra sănătății, fără să reiasă că organizatorii ar fi răspuns la aceste întrebări. Al doilea proces-verbal menționează că reprezentantul Agenției pentru Protecția Mediului i-a asigurat pe participanți că nu exista nicio dovadă care să conducă la presupunerea existenței unor pulberi în suspensie în atmosferă. Cu această ocazie, nu a fost prezentat niciun studiu de impact asupra mediului.

La 30 ianuarie 2000, o mare cantitate de ape poluate conținând, printre altele, cianură de sodiu, a fost deversată în diferite râuri și a parcurs 800 de km în 14 zile și a traversat mai multe frontiere. Au fost realizate mai multe rapoarte, printre care raportul Task Force Baia Mare, realizat în decembrie 2000 la cererea Comisarului European pentru Mediu. Accidentul a avut numeroase consecințe ecologice și socio-economice.

În anul 2000, în urma accidentului ecologic, primul reclamant a sesizat mai multe autorități administrative cu plângeri privind riscul la care el și familia sa

erau expuși ca urmare a utilizării de către societate a unui procedeu tehnologic care utilizează cianura de sodiu. Printre ale răspunsuri, Ministerul Mediului l-a informat că activitățile societății nu reprezentau niciun pericol pentru sănătatea publică și că tehnologia respectivă era folosită și în alte state. Primul reclamant a formulat, de asemenea, plângeri penale. Printr-o ordonanță din 2001, parchetul de pe lângă tribunal a decis neînceperea urmăririi penale cu privire la accidentul din 30 ianuarie 2000, pe motiv că faptele nu reprezentau infracțiuni în accepțiunea Codului penal român. În 2002, Curtea Supremă de Justiție și-a declinat competența în materie și a respins acțiunea. Prin două ordonanțe din 2002, Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a trimis plângerea primului reclamant în fața parchetului de pe lângă curtea de apel pentru examinare. O nouă plângere formulată în 2005 de primul reclamant și prin care se denunța pericolul pe care activitatea tehnologică în cauză îl reprezenta pentru sănătatea și viața populației a făcut obiectul unui dosar penal, dar nu a fost emisă nicio ordonanță cu privire la această plângere. În paralel, în anul 2000, parchetul de pe lângă tribunal a deschis din oficiu o anchetă privind poluarea accidentală. Parchetul de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a infirmat neînceperea urmăririi penale din 2001 și a dispus ca parchetul de pe lângă curtea de apel să reexamineze cauza. În 2002, parchetul de pe lângă curtea de apel a reținut forța majoră determinată de condițiile meteorologice nefavorabile și a dispus neînceperea urmăririi penale față de directorul societății *Aurul*. În 2003, procurorul-șef al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a infirmat această ultimă ordonanță și a solicitat parchetului să reia urmărirea penală.

Un al doilea studiu de impact asupra mediului a fost realizat în 2001, la cererea societății *Aurul*, de către Centrul de Mediu și Sănătate Cluj, Institutul Național de Sănătate Publică București, Institutul Național de Cercetare și Dezvoltare pentru Ecologie Industrială București și Biroul de Medicină și Mediu Cluj-Napoca.

În paralel, în decembrie 2001, Agenția Națională pentru Resurse Minerale a întocmit un act adițional la licența inițială prin care se modifica numele titularului licenței de concesiune, care era acum S.C. Transgold S.A. Ministerul Mediului a emis trei autorizații de mediu în favoarea acestei ultime societăți.

În 1996, al doilea reclamant a prezentat primele simptome de astm. Potrivit reclamanților, această afecțiune s-a agravat în 2001, ca urmare a poluării generate de societatea *Aurul*.

În drept: Ținând seama de constatările rapoartelor oficiale și de cele ale studiilor de mediu menționate anterior, este necesar să se concluzioneze că poluarea generată de activitatea uzinei putea genera o deteriorare a calității vieții riveranilor și, în special, putea afecta confortul reclamanților și îi putea priva de plăcerea oferită de domiciliul lor, astfel încât să le afecteze viața privată și de familie.

Existența unui risc grav și considerabil pentru sănătatea și pentru confortul reclamanților impunea statului obligația pozitivă de a adopta măsuri rezonabile și adecvate capabile să protejeze drepturile reclamanților referitoare la respectarea vieții lor private și a domiciliului lor, precum și, în termeni mai generali, dreptul de a se bucura de un mediu sănătos și protejat. Această obligație le revenea autorităților atât înainte de punerea în funcțiune a uzinei Săsar, cât și după accidentul din ianuarie 2000.

În dreptul român, dreptul la un mediu sănătos este un principiu cu valoare constituțională, iar principiul precauției le recomandă statelor să nu întârzie în adoptarea de măsuri efective și proporționale având drept scop prevenirea

riscului de prejudicii grave și ireversibile aduse mediului în absența unei certitudini științifice sau tehnice. Or, niciun element din dosar nu demonstrează că autoritățile române au dezbătut riscurile pe care activitatea industrială în cauză le reprezenta pentru mediu și pentru sănătatea populației. În plus, pericolul pentru mediu și pentru bunăstarea populației era în speță previzibil. Dincolo de cadrul legislativ național instaurat de Legea privind protecția mediului, existau norme internaționale specifice care ar fi putut fi aplicate de autoritățile române. Acestea din urmă nu și-au îndeplinit obligația de a evalua în prealabil și în mod satisfăcător riscurile eventuale ale activității în cauză și de a lua măsurile adecvate și capabile să protejeze drepturile reclamanților în ceea ce privește respectarea vieții lor private și a domiciliului lor și, în termeni mai generali, dreptul de a se bucura de un mediu sănătos și protejat.

De altfel, în cadrul obligațiilor pozitive care decurg din art. 8 din Convenție, trebuie subliniată importanța dreptului publicului de a fi informat. În această privință, dispozițiile interne în materie de dezbateri publice nu au fost respectate, întrucât participanții la dezbaterile publice care au avut loc în noiembrie și în decembrie 1999 nu au avut acces la concluziile studiului care a stat la baza acordării autorizației de funcționare a societății, și nicio altă informație oficială privind acest subiect nu le-a fost prezentată.

În ceea ce privește urmările accidentului din ianuarie 2000, din elementele dosarului reiese că activitatea industrială în cauză nu a fost oprită de autorități, care au continuat să utilizeze aceeași tehnologie. Obligațiile pozitive inerente respectării efective a vieții private și de familie pe care le au autoritățile naționale se aplicau, de asemenea, chiar *a fortiori*, perioadei ulterioare accidentului din ianuarie 2000. Având în vedere consecințele accidentului ecologic asupra sănătății și asupra mediului, astfel cum au fost constatate de studiile și rapoartele internaționale, populația orașului Baia Mare, din care fac parte și reclamanții, a trebuit să trăiască într-o stare de angoasă și incertitudine accentuate de pasivitatea autorităților naționale, care ar fi trebuit să ofere informații suficiente și detaliate cu privire la consecințele trecute, prezente și viitoare ale accidentului ecologic asupra sănătății lor și asupra mediului și cu privire la măsurile de prevenire și recomandările adresate populațiilor care ar fi putut să fie afectate în viitor de evenimente similare. La acestea se adaugă și teama generată de continuarea desfășurării activității și de posibilitatea repetării, în viitor, a aceluiași accident.

Primul reclamant a efectuat, fără succes, numeroase demersuri administrative și penale pentru a cunoaște riscurile potențiale ca urmare a accidentului ecologic din ianuarie 2000, la care erau expuși el și familia sa și pentru ca cei responsabili de acest incident să fie pedepsiți. În același context ulterior accidentului din ianuarie 2000, din analiza elementelor aflate la dosar rezultă că autoritățile naționale nu și-au îndeplinit obligația de a informa populația orașului Baia Mare, și în special pe reclamanți. Aceștia din urmă s-au aflat în imposibilitatea de a cunoaște eventualele măsuri de prevenire a unui accident similar sau măsurile de acțiune în cazul repetării unui asemenea accident. Prin urmare, statul pârât nu și-a îndeplinit obligația de a garanta dreptul reclamanților la respectarea vieții lor private și de familie, în sensul art. 8 din Convenție.

Concluzie: încălcare (unanimitate).